

Forfatter: Brandes, Edvard

Titel: Udrag fra Holberg og hans Scene

Citation: Brandes, Edvard: "Holberg og hans Scene", i Brandes, Edvard: *Holberg og hans Scene*, Gyldendal, 1898, s. 44. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandesed_03-shoot-idm140324075164384/facsimile.pdf (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Holberg og hans Scene

Holberg tilvejebragte mere Sammenhæng mellem de løse Scener, hvoraf Stykket bestaar; i den ældste Udgave forekommer saaledes Petronius kun i første Akt, medens hans Serenade i anden Akts Slutning er tillagt en fremmed Kavalér. Dog Holberg rettede ikke paa selve Hovedpersonen, og han gav ingen dramatisk Forklaring af de mange Luner. Maaske er *Den Vægelsindede* Holbergs første Stykke, meget taler herfor, og maaske udøste han i dette sin Harm over de Skuffelser, en eller anden ung Kvinde havde ladet ham lide. Men maaske tilstræbte han kun et Modbillede til Molières *Misanthrop*, med hvilket man ikke med Urette har sammenlignet *Den Vægelsindede*.

Desværre, den danske Célimène er kun lidet interessant mod den franske, der i sit stolte Koketeri undertvinger selv den menneskefjendske og ærlige Alcestes Hjærte. Hvor drøj og hvor barnlig forekommer ikke Holbergs Skæmt mod den modne og dybsindige Lære, som *Misanthropen* rummer! Medens hint Molièreske Drama om den straalende og fortryllende Kokette, der tildrager den melankolske fyrretyvcaarige Mand, eksperimenterer med hans grænseløse Forelskelse, føler sig sejrstryggere ved ogsaa at vide denne fra alle andre forskellige Bejler undertvunget og endelig bortviser ham med den koldeste Dydsmine — medens hin Kamp endnu kendes mængstedes den Dag idag, er den stakkels Lucretias Vægelsindethed os i Hjærtet

ganske ligegyldig. Om en Dame har syv Sind i samme Time, synes os ikke værd at moralisere over. For den komiske Virknings Skyld overdriver Holberg desuden de hastige Overgange og forklarer dem kun som en ren Temperaments-sag. De smaa Fortrædeligheder, hvori Lucretias Foranderlighed bringer Stykkets andre Personer, interesserer os ikke heller. Stykket er smaat tænkt og barnagtigt udført.

Det savner dog ikke Lystighed i enkelte Scener. Desuden behæger nutildags selve Tidskoloriten. Naar Apicius, Gourmanden, leverer den lange Beskrivelse af de nyde kulinariske Herligheder, morer vi os over de snurrige Ord i Retternes Betegnelse, den *syvre* Vin, de *krused* Geder. Overhovedet er denne Monolog det mest Levende i Stykket ved Siden af selve Lucretias Figur.

Som sagt kun én Skuespillerinde, nemlig Fru Heiberg, har skænket Holbergs gamle Stykke Sceneheld. I forrige Aarhundrede gik det helt ilde med *Den Vægelsindede*. Det optoges først 1758 paa Repertoiret og opførtes i Løbet af 12 Aar kun seks Gange. Vi véd, at Jfr. Böttger spillede Titelrollen i 1769, (ikke som Hr. O. Zinck fejlagtigt angiver i sin Holberg-Statistik først 1773; overhovedet er hans Røllebesætning til *Den Vægelsindede* ikke korrekt), men sandsynligvis har denne statelige og affekterte, stive og kolde Skønhed ikke passet til det Kamæleonsagtige i Rollen. Madam Knudsen